ԱՂՕԹՔ ՇԱՌԱՅ ՅԻ ՔԻ, ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲ ԱՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔ ԱՂՕԻՍ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ՇՆՈՐՀԱՎՈՐՅՈՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՄԱՉԱՅԱԿԱՆ ՆԱԽԱՏԵՍԻ ԱՌՈՒՈՅ ԱՅՐԱՏԵԱՆ ԱՌՔԵԼԵԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ

ՍԵՐՄԷ, ՍԵՐՄԷ, ԱՅ ՄՇԱԿ, ՄԻՆԸ ՀԱՁԱՐ ՏՈՒՐ, ԱՍՏՈՒԱԾ։

ԼՈՒՍ ՆԱԿԱՆ ԱԼՈՅՇ, ՀՈՎՆ ԱՆՈՅՇ, ՇԻԼԱ ԿԱՆԻՆ ՔՈՒՆՆ ԱՆՈՅՇ։

ՕՐՆ ԷՐ ՈՎԲԱՌ, ԼՈՒՍ Ի ՇԱԲԱԹ, ՀԱՁԱՐ ԱՓՍՈՍ, ՄՈԿԱՑ ՄԻՐՁԷՆ։

ՔՐԻՍՏՈՍԱՄԱՆԴ ՍԻՐՈՅ ՈՂՋՈՒՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻԱՅՈՅ Տ. Տ. ԽՈՐԵՆԱՑ ԱՌԱՋՆՈՅ, ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀԱՅՈՑ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ Տ. ԵՂԻՇԷԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ, ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ Տ. ՇՆՈՐՀԱՎՈՐ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ, ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ՎԱՐԱՊԵՏԱՑ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ, ԵՒ ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՑ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԵԻՑ ԵՒ ՍԻՐԵՑԵԼԻ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼԻ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ամենայն հայոց հայրապետը, մօտ ինչպէ տասնեակ տարիներ առաջ, 1831 թուին, կը լսէր երկոյց աչէ քաղցր ձայնը գոգորիկն սողոմոնեան, որ կոն գար հեռաւոր կոստանդնուպոլսի հայոց համայնքէն, ուխտանելու գէորգեան ժեմարան, ի սուրբ էջմիածին։

Մայր աթոռոց հոգեւոր դպրոցը, ուխտան տարուներուն ընթացքին, լցնու եւ զեր տուաւ անոր մտքին, հոգիին եւ աչեցուոց անոր շնորհները, փրկչի իջման սեղանի աչեղ զօրութեամբ։

Այսպէս ծնունդ առաւ եւ շողաւ սպասաւ հանճարը կոստանդնուպոլսոյ։

Սողոմոն, նախնանամութեան ընծեան եղաւ սուրբ էջմիածնին։ կոստանդ վարդապետ սուրբ էջմիածնի ընծեայ հանդիսացաւ հայ ժողովուրդին։

կոստանդ վարդապետ բարեբորդիշն է հայ եկեղեցական եւ ժողովրդական երաժշտութեան եւ գիտնականը, որոնց գործը կարելի է արժեւորել տիւգն մեսրոպեան ձեռագնտնով։ հայոց հինգ հարիւր տարուներ ցեռոց, կոստանդ վարդապետ եկաւ շարունակելու օշանական մեծ վարդապետին գործը, երգի անդաստանին մէջ, վանն զի երգը խօսքի շարունակութիւն է եւ պաշտամաներ-պիտը անոր։

Արդարեւ, ինչպէս սուրբ մեսրոպ քառասէն դարուս բերաւ եւ բեւեռեցեց զանգեները հայ բարբառին, եւ իր աչգին ու աշխարհին պատգեւեց կոթողը հայերէն լեզուին, այնպէս ալ կոստանդ վարդապետ պիտեցեց, մտքերեց եւ լցնու աշխարհ բերաւ նոյն ազբիւրը հայ երգին։ եւ բազումք տարուներ, անդուլ, անցոյնանեկ, միշտ նոր ահիհնով ու ստեղծարար տենդով, այդ ազբիւրէն հայ երգին լցնուը բաշխեց իր ժողովուրդին։

Հայ ժողովուրդը, կոստանդեան երգին մէջ գտաւ, ճանչցաւ իր հոգին, իր ոգեկան ինքնութիւնը։ կոստանդ վարդապետ սկսաւ մշն է, որ վանցան զուտնի ան պիտի ապրի հայ ժողովուրդով, հայ ժողովուրդը պիտի ապրի իրմով, ինչպէս երբէկ, ինչպէս այսօր, այնպէս ալ, ցանկեան։ անանց կոստանդ վարդապետի չսկայ հարաւաց հայ երաժշտութիւն։ ամէն հայ երգի մէջ, գոնէ ճառուայթ մը պետք է շողացնել կոստանդ վարդապետի հոգիէն։

եւ մանանանդ ոչ ինչ ցնոյ մը պէտք է պասսեցնել կամ ահելցնել վարդապետի երաժշտութեան մէջ, որ «մէկ զանգանանցի» համար պատրաստ էր արիւն թափելու», ինչպէս ինք ըսած էր ահութով մը։

ոչ երբ կոստանդ վարդապետ, իր ստեղծագործ հանճարի ամենաբեղուն շրջանի սեմին կը գտնուէր եւ կը պատրաստուէր ոգեկան նոր ոստոմով, հայ երգը հասցնել այնպիսի բարձրութիւններու։ եւ հնչեցնել այնպէս, որ անոր լցնումով բեղմնաւորուէր երաժշտական աշխարհը համայն, ոգբագործ զեռք մը փարեց քանը անոր երգին, անոր կեանքին։

այդ պատահեցաւ 1915-ի սեր ու դաժան տարին, երբ արեան մէջ խեղդամաւ կ'ելլար ժողովուրդ մը ամբողջ։

Տէր ասուած, ինչպէ՞ս պատահեցաւ այդ։ ինչպէ՞ս հանդուրժեցին երկինքն ու աշխարհ։

ոչ այլեւս լսեց կոստանդ վարդապետ։ ոչ տարուներ անցան։ տարուներ տառապանքի, մաքառումներուն, հերոսական ցիպերուն։ եւ վերջապէս, վերջապէս՝ ցանկանալ, եւ նոր ոչ խաղաղ կեանք ապաւով։ ծագաք էր նոր առաւօտը հայոց մայր հողին, հայոց պատմութեան։

իր ժողովուրդով, վերանանան նաեւ նաւատաւ վարդապետը, կոստանդը ամենայն հայոց։ այդ, կենդանի է ան եւ իր երգը՝ ցաւերով։ ինչպէս ոգիով՝ հայոց հեռու աղտիին, այսօր հայաստանի լեռներուն եւ ձորերուն վերեւ կը սահմանի, նոյնպէս ցաւալաւ՝ երգը կոստանդեան, շնորհը կոստանդեան։ կը հնչէ ան վերջ ու ազատ, նոր լցնու ու թափով, նոր ծնունդ առած, աչեր բաշուած տաղանդներով, որոնք մեր օրերուն, փանքը կը հիմնեն հայ երաժշտութեան, հիմնաբեր հեռաւոր ապերը օգնականներուն։

Լսէ կոստանդ, վարդապետ ազգար, երգը նոր հայաստանին։ այդ քոյր երգդ է, որ քեզի կոն գայ։ այդ երգի թեւերով, ամբողջ աչգը հայոց, որ ի հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի, երանաստանքն սրտով կը խոնարհի քոյ ցիշատակին եւ մեծ գործդ առջեւ, քոյ տեսիլքներուդ ցաւէն հանաստարիմ մնալու սրբազան ուխտով։

Այսօր, հայրապետը հայոց, օրհնութիւն եւ անթառամ պսակ կը բերէ քեզի սուրբ էջմիածին, ծնունդ ապացը քոյ լցնու հոգիով։

Արդ, այսոր մեր կոնդակով կը հրաւանգենք, սոցն տարուոց հոկտեմբերի 12-ին, սրբոց թարգմանչաց կիրակին, հայոց բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հոգեհանգիստներ հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարել ս. պատարագի մատուցմամբ, եւ մեծաւորաց հանդիսութիւններ կազմակերպել, նոյնիրարանք կոստանդ վարդապետի ցիշատակին եւ իր գործին, ազնիւ ծնունդեան հարիւրամեակին առիթով։

կը ցանցնարարենք, որ մեր նուիրապետական աթոռներու եւ թեմական հոգեւոր իշխանութեանց կողմէ ցոգեւնական ցանցնաժողովներ կազմուին, արժանավայել կերպով ոգեկոչելու եւ պատանցնելու սուրբ ակնին եւ վանական մեծանունը վարդապետին։

ցոցժ ցանկալի է, որ ցանցնաժողովներուն գործակցին՝ հայ մշակութային կազմակերպութիւնները։ երգչախումբերը եւ հայ մամուլը, տանօթացնելու համար կոստանդ վարդապետի կեանքն ու գործը ազգային ժողովուրդներուն եւ երաժշտասէր հանրակութիւնը։ փափաքելի է նոյնպէս, որ լցնու ընտանիքին ցանուկ երգահրութիւններ հայերէն եւ օտար լեզուներով։

Այս երջանիկ ու ցիշարժան առիթով, մայր աթոռիս առջեւթեր, կնչմուած է մեր նանաագահութեան ներքոյն ցորեան ցորեանկանան ցանցնաժողով։

«ցանցնացնել մորկի եղեռանի ամպարշտին, եւ կ արդարոցն խոցս տուեալ, կեցէք ցանիտեանն» (առակք ժ 25)։

մնայեր ցանիտեանն ցիշատաւ նորա օրհնութեամբ եղիցի։ ամէն։

Տուաւ կոնդակս ի 24-ը յունուարի 1969 փրկչական ամի, եւ ի տուժարիս հայոց ՌՆԺԸ, ի մայրավանս արծոյ Էջմիածնի
ՀԱՄ. 655

ԵՒԱՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ